

Rubin Szilárd
Római Egyes

Harmadik, javított kiadás

© *Rubin Szilárd*, 1985, 2010, 2024

Akkoriban, az ötvenes évek végén, Czakó az EMKE kávéház fölött lakott albérletben, s szobájába több olyan lakóhelyiségen át kellett bebotorkálni, amelyek közé hol egy fürdőfülke, hol egy éléskamra, hol meg egy vécé ékelődött. A padlón csergével letakart matrac, a csergén szép korondi tál, a tálban narancsok. Volt egy csíptetős olvasólámpa is, de többnyire gyertya égett. Húsz másodpercig homályban ültünk. Ám a Körút túlsó sarkáról a bérpalota tornyára szerelt fényreklám minden huszadik másodpercben beragyogta a falat, ahol a szögeken Czakó néhány ruhadarabja függött. Nem sok szögre volt szükség, de a fényreklám kigyúltakor, a valószínűtlen tündöklés jóvoltából az elvásott holmik, a vedlő kucsma meg a folt hátán folt bekecs egyszerre úgy hatottak, mintha múzeumi tárlóban volnának elhelyezve. Kolozsvár utolsó magyar városparancsnokának hajdani segédtsíztje ott ült velem a csergén, háta mögött az erdélyi múlttal, előtte meg a jövőbeli dicsőség hírnökeivel, a narancsokkal: mire már csak bartóki mércével mérhető világnagyság lett, Olaszországban érezte magát a legjobban.

Elképzeltem, amint Ali tréfája közben jóindulatú szánakozással nevetett rajtam, s hirtelen magam előtt láttam holló kivájta szemű arcát, amely szép, még holtában is győzelmes arc lett volna, míg az igazi inkább zavart. Az archoz tökéletes termet járult: forró nyári napokon, ha fecskében forgatott kint a pusztán, látszott, mennyire délceg, mint aki nem elnyűtt szvettert, hanem aranygombos tisztí atillát ölt majd fel. De hát ott volt a szeme, megvolt, szinte azt kell mondanom, sajnos, mert minden jó szobrász azonnal látta volna: ezt az arcot Isten is arra teremtette, hogy kiszúrják, kilőjék, kivájják belőle a szemet, hogy portréjáról üres szemgödör tekintsen ránk: egy vak hős arcának. Na, és ehelyett filmrendező lett, annyira látó, hogy már az albérleti zugban a csergén, amikor még semmi jót sem csinált, nehezen viseltem el a tekintetét, akár-hogy sunyított is, próbálta rejtegetni, mert próbálta, hiszen tudta: az életben merőben más a zavaró, mint a művészetben; ő tudta leginkább, hogy magánhasználatra alkalmatlan szemet kapott a sorstól.

Ez az emlék, a feszélyező tekintet kínja úgy átjárt, hogy amire az önérzet soha rá nem vesz: helyére tettem a kagylót.

Ismét föllapoztam a krimi, hogy agyonüssöm vele a szombatomat.

„- *Megmérgezték* – olvastam az orvosszakértő véleményét. – *Mégpedig könnyen hozzáférhető méreggel.*

A felügyelő bólintott.

– Gyógyszer?

– Ó, sokkal egyszerűbb! Tekintsen csak ki az ablakon. Mit lát?

– Egy aranyesőbokrot.”

Odakint, noha március volt, pamatokban hullott a hó, amely Ali tréfája alatt is pilinkélt már. Ilyen időben kevesen jönnek fel Budapestre a kocsijukkal. És ki jönne hozzám?

De háromkor a telefon újra csörgött.

„Itt Benkő Piroska” – mondta egy fiatal hang. Csilingelt, bár valahogy furcsán. Mintha egy kis farkas bújt volna ki az erdőből, nyakán a nyájából elveszett bárány csengettyűjével.

Most, kerek esztendő múltán, ránéztem az ágyam fölé szögezett fényképre.

„Végy le innen!” – mondta mérgesen a szúrós, fekete szempár, a pici, tűhegyes orr, az éles kis áll.

Már két hete egyedül laktam egy szűk cellában, a harkányi fürdőkórház öreg épületének emeletén. Mindig hajnali ötkor ébredtem, és Piroska mindig mérgesen nézett.

Felkönyököltem, hogy kilássak a tél végi éjszakába.

Még nem virradt, a pápaszem nagyságú ablakon túl, a hófoltos, feketén csillogó sétányon égtek a lámpák. Ebben az órában születtem, mire a lámpasor kialszik, már el is múltam negyvennégy éves.

Piroska még huszonhét sincs...

Elővettem az éjjeliszekrényben őrzött sürgönyt. Sötét volt, de villanyfényénél se láthattam volna töb-

bet, mint azt a tizennyolc szót, amit már kívülről tudtam:

„illetve ma reggel telefonaalt szünetnapodra ir vagy lemegy keerek ne csinaj oeruelteeget ma-radj veszteg dolog esetleg rendbe joen – ali”

Amint Harkányba érkeztem, a kórházi portás már át is adta a postáról telefonon lediktált üzenetet. De hátha hibásan jegyzett? A főbejáratnál ott állt az egyetlen helybeli taxi, bevágtam magam az ülésre, és két perc múlva kiugrottam a postánál.

Egy meglett férfi ministránsgyereknek nyiratkozva, a csinos diákarc meg az öreg patkányofa közt mutáló ábrázatával első látásra meglepő lehet, az igaz. Dehát csak a sürgöny eredetijét kértem, a nyomtatványra enyvezett szalagokkal, s mégis majdnem ugyanaz történt, ami kamaszkoromban, mikor osztályfőnököm észrevette, hogy egy lánnyal sétálok, s másnap a tanári szobában megrótt. A hivatalnoknők összenéztek, mintha a távirat csupa obszcén szóból állna, majd egyikük viszolygó arccal előkereste, a másik meg lesújtó tekintettel kicsúsztatta előlem az üvegfal mögül a papírt. Ismerem ezt a viselkedést, sőt rajtam kívül még valakiről tudtam, hogy hasonló helyzetben így bánnak vele: Martinszkyról. Hányszor kérdeztük egymástól: „Mi ez? Te érted, hogy mi ez? Miért botránkoznak meg, ha te vagy én meg egy lány...? Miért válnak rögtön ellenségessé még vadidegenek is?”

Sose értettem, de a sürgönnyel a zsebemben nem izgatott: jókedvűen léptem ki a postáról.

Odakint most már észrevettem a napfényt. Sütött a nap. Egész Harkányban sütött! Az utcák jobb meg a bal oldalán is. *Baš je lepo*,* van *kraft* benne! – gondoltam hetykén, ösztönösen a gyerekkori zsargonra, a rác vízimolnárok, sváb halaskofák, sokác korsósok világának nyelvére váltva: otthon voltam.

Néhány portával odébb feltűnt, hogy egyik öreg ház nagykapuja mohácsi kapunk mása. Óriás rézkilincse s mögötte a színes ólomüveggel ékes belső kapu gyerekkoromból csillant vissza. Miért éreztem mégis hiányt, ha benéztem a lilán meg sárgán derengő *einfuhr*tokba?*** A harkányi házak bezárultak, de a mohácsi kapuszín kinyílt, és borsózöld homályában megláttam a házunkban lakó ifjú hajóstiszt kétüléses automobilját. Ha én tártam ki a kaput, a tiszt mindig megengedte, hogy beüljek mellé a csöpp Steyrbe, melynek fekete vászonteteje akkora volt, mint nagyanyám kinyitott esernyője. Egész gyerekkoromban nem tettem meg hosszabb autótut a járdától az udvari kerekes kútig terjedő pár méternél, de ettől is mámoros lettem, s ez a mámor már az első találkozásakor, Piroska slusszkulcsa láttán megkísértett, hogy Wartburgjában majd százszoros erővel támadjon fel.

Mohácson jártam elemibe, Pécssett érettségiztem, Harkányt mégis csak hírből, főként anyai

* Kb. nagyon klassz (szerb).

** Kapualj, kocsibehajtó (német).

nagyszüleim elbeszéléséből ismertem. Ők minden évben eltöltöttek itt néhány hetet, a Dunán szerzett reumájukat gyógyíttatva. Fialat házaspárként az uszályok széljárta fedélzete, később a vontatógőzösök kapitányi fertálya lett második otthonuk, „ott szedték össze a kutyát”: ott ette bele magát a csúz ízületeikbe, csontjaikba. Érthető, hogy fürdőkúrára szánt szabadságukat kényelemben akarták eltölteni, így aztán családi kabint béreltek, évről évre ugyanazt a tágas, megkedvelt fürdőkamrát, ahol a kádban eltöltött óra után nagyapám még sokáig szivarozott a fűz vesszőkből font karosszékekben, míg nagyanyám a heverőn pihent, s szüleim felbomlott házasságán meg azon a félnótás kisfiún töprenghetett, aki én voltam.

Szinte semmi szóval mondottat nem fogtam föl.

„Hozz egy kis vizet” – kérte nagyapám, s mire újságja mögül rám pillantott, ott álltam előtte a vízzel, két kagylóvá formált, csurig megtöltött tenyereiben, ijedten látva, hogy elsápad, de nem látva be, hogy a víz és önmagam közé olyasmit kellett volna beiktatnom, ami nem én vagyok: egy poharat vagy egy bögrét.

A nagy rejtély azonban anyám kérdése volt.

Nyári estéken szőlőhegyi villánk teraszát ellepték a szúnyogok meg a pillék, a gyertyalámpát mindjárt vacsora után eloltottuk, a felnőttek halkán beszélgettek a sötétségben. Anyám rendszerint megkérdezte:

„Megvárjuk-e a hajót?”

Ez mindig megdöbbsentett. Hogyan jöhetne a hajó a hegyre? Hiszen a cséza is csak a szurdok aljáig hozott! Szerettem volna fönnmaradni, hogy tanúja legyek a csodának, de csakhamar elaludtam.

Éjfél tájt fölriadtam. Szemem még csukva volt, de éreztem, hogy arcomba vág a fény, amely elöntötte a teraszt. Átsöpört a repkényes falon, kigyújtotta a borospoharakat, megvilágította az arcokat.

„Itt van...” – mondta valaki.

De hiába meresztettem a szemem: a hajó csak a többieknek jelent meg.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben 2024-ben,
a nyomda alapításának 142. esztendejében.
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős vezető Csöndes Zoltán vezérigazgató
www.gyomaikner.hu

Felelős szerkesztő Schmal Alexandra
Korrektor Hradeczky Moni
A borítót Németh Márton,
a kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9125
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 4443 8
ISSN 0324-5713